

מוֹאֵב | סִיר רַחֲצִי עַל-אֲדוֹם אֲשֶׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פִּלְשֶׁת הַתְּרַעֲעִי

בְּעִטִּית מוֹאֲבָאִי אֶטְמָשׁוּ רַגְלִי בְּאֲדָם גְּבִרְהוֹן הֵיךְ דּוּדִי שִׁינִי עַל פֶּרֶקֶת קָדָל גְּבִירֵי דָאָדוֹם טְלָקִית מָסָאנִי
עָלַי פִּלְשֶׁתָאִי יִבִּיבִי בְּנִשְׁתָּא דִישְׁרָאֵל:

רס"ג (י) אָדוֹם וְגו' — ומה שהזכיר: אדום ומואב ופלשתים — רמז לכל העמים. וכמנהג העברים, שמזכירים מקצת הדבר ומתכוונים על הכל. כמו: "יחיל ה' מדבר קדש" (לעיל כט ח) וספוחים לו כל המדברות, וכן אמרו: "יחולל אילות" (שם ט) — נכללים עמהם שאר בעלי 2 ראה בפירוש שם.

רס"ג (י) מוֹאֵב — ומאנשי מואב מי שהם לפי כסיר רחצה, וכלאו על אדום אניח נעלי, ומפני ירעדו אנשי פלשת. רס"ג (י) מוֹאֵב — ומאנשי מואב מי שהם לפי כסיר רחצה, וכלאו על אדום אניח נעלי, ומפני ירעדו אנשי פלשת. רס"ג (י) מוֹאֵב — ומאנשי מואב מי שהם לפי כסיר רחצה, וכלאו על אדום אניח נעלי, ומפני ירעדו אנשי פלשת.

רס"ג (י) מוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — אשר ארחץ בהם⁴⁴, כסיר של נחושת המוכן לרחוץ בו⁴⁵. נַעֲלִי — מסגר שלי⁴⁶.

42 חוקק (כותב) את דבריו בספרים (כמו: "מי יתן בספר ויחקוק" — איוב יט כג. ראה מחברת מנחם — 'חק'), ושולח אותם לנתיניו. וראה רד"ק והערה. 43 סופר, שיחוק על הספר — ראב"ע שם. 44 אשתמש בהם — כת"י ק. 45 כך אשתמש בהם לעבדים ושמשם — פי' רבנו להלן קח י. 46 מנעולי.

— אילו עשרת השבטים, שבהם היה עושה דוד עיקר רי"ד מלחמותיו, והם היו עוזו ותקפו. יהודה מחוקקי — כמו הסופר שיושב בצד השלטון כך יהיה לי שבט יהודה בצדי תמיד, לפי שהיה שבטו⁹. (י) מוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — שאשטפם כאדם ששוטף את הקדירה ורוחצה. וְעַל אֲדוֹם אֲשֶׁלִיךְ נַעֲלִי — גוואנטו 9 מחוקק לשון כתיבה, ראה רש"י ורד"ק.

והפרטים שזכר הם לשבט יוסף, והם כל ישראל זולתי רד"ק שבט יהודה. וטעם: יהודה מחוקקי — כי המלך יקרא 'מחוקק', כמו: "ומחוקק מבין רגליו" (בראשית מט י)³⁴, והמלכות מיהודה היא, כלומר — יהודה שלי הוא בכל עת³⁵. והואיל והאל המליכני על כל ישראל לטוב להם — עשה להצילם על ידי מיד שושיהם. ואע"פ שבאו עתה האויבים בארץ ואני מלך — לא יעמוד זה, כי ברצון האל אתחזק אני עליהם, ואשימם מרמס רגלי³⁶, וזהו שאמר: "מואב סיר רחצי" (פסוק י). וברד"ש³⁷: כשעתיד הקב"ה לקבץ גליות, ראשון הוא מקבץ גלעד, לפי שגמלו חסד אנשי יבש גלעד עם שאול ועם בניו³⁸, אמר הקב"ה: אני נותן שכרם לעתיד, ראשון אני מקבץ גלעד, שנאמר: לי גלעד.

(י) מוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — כלי תשמישי יהיה, שאעשה בהם כרצוני. ופירוש 'סיר': הכלי שישפך אדם בו מי רחיצת הכלים ומי תשמישו של אדם, לפיכך אמר: סיר 34 בשרשים שרש 'חקק' כתב, 'שיחקק' לשון כתיבה, ודרך המושל להיות סופר יושב לרגליו: "מחוקק מבין רגליו". וראה רש"י והערה. 35 רש"י. 36 כנאמר להלן בפסוק י. 37 פרקי דר' אליעזר פרק יז. 38 קברום, ראה שמואל א לא ח-יג.

ראב"ע יעמד על גבולו מנגב" (יהושע יח ה)¹⁸. ומעוז — סמוך, ולא ישתנה בעבור היותו מפעלי הכפל¹⁹. (י) מוֹאֵב — ארחץ ארצם, כמו סִיר. הנה מצאנו פה עָלַי פִּלְשֶׁת הַתְּרַעֲעִי — [אחר: "עָלַי פִּלְשֶׁת אַתְרוּעַע" (להלן קח י)]²⁰ הפוך²¹. ורבי משה הכהן פירש בו, 18 סיום הפסוק: "ובית יוסף יעמדו על גבולם מצפון". 19 מעוז. כיון ששרשו 'עוז' נותר בקמץ. 20 כ"י א פל. 21 משמעות הפוכה. יסוד מורא השער השמיני: וצוה להריע בחצוצרות על העולות (במדבר י י), להיות לזכרון בהריעם במלחמה, כמו: "עלי פלשת התרועע".

מאירי מלכותי, והוא 'שם'. או פירושו 'יוצא'²⁸, כלומר שהוא הממליכני מלכות גמורה ואמתית. או פירושו²⁹: שהם השרים והשלטונים שלי.

(י) ומוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — כלומר הדוד שאשפוך בו [מי³⁰] רחיצת רגלי — משל לאדנות מופלג, והיותם תחתיו בשפלות וכניעה. והוא ענין: עַל אֲדוֹם אֲשֶׁלִיךְ נַעֲלִי — כלומר שיהיו למרמס תחת רגלי. כמו שאמר בזאת המלחמה: "ותהי מואב עבדים לדוד" (שמואל ב ח ב), וכן: "ויהי כל אדום עבדים לדוד" (שם יג), 28 פועל יוצא. 29 רש"י; רד"ק. 30 ע"פ כת"י מוס' א.

ספורנו הם נשמעים אלי. יהודה מחוקקי — שהוא עצמי ובשרי¹³ ויודע סודותי.

(י) מוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — מואב שארצו קרובה ולא יוכל למרוד, אשתמש בהם בבזיון. עַל אֲדוֹם — 13 ראה רי"ד שפירש שיהודה היה שבטו. וראה שמואל ב ה א; דברי הימים א יא א.

מצודת ממשלתי. מעוז ראשי — חוזק לראשי לשמרני מן דוד האויב. מחוקקי — יהיו שרים שלי ונכנעים אלי.

(י) מוֹאֵב סִיר רַחֲצִי — ר"ל אעשה עמהם כל תשמישי כרצוני כקדרה המוכן לרחוץ בו. אֲשֶׁלִיךְ נַעֲלִי — אשים ברגליהם כבלי ברזל לסגרם בהם. עָלַי פִּלְשֶׁת

(י) סִיר — קדרה. נַעֲלִי — מלשון מנעול העשוי מצודת ציון לסגור בו כמו: "מנעוליו ובריחיו" (נחמיה ג ג), ור"ל כבלי ברזל הסוגרים את הרגל. עָלַי — בעבורי. הַתְּרַעֲעִי — מלשון תרועה.